

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

«Педагогика» кафедрасының 60 жылдығына арналған «ЗАМАНАУИ
ҚОҒАМ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ» тақырыбындағы
халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының
ЖИНАҒЫ

22-сәуір, 2022 ж.

СБОРНИК

материалов Международной научно-практической конференции
посвященной 60-летию кафедры «Педагогика» на тему: «СОВРЕМЕННОЕ
ОБЩЕСТВО И ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ»

22-апреля, 2022 г.

COLLECTION

of materials International scientific and practical conference dedicated to the 60th
anniversary of the department «Pedagogy» on the topic: «MODERN SOCIETY AND
PEDAGOGICAL EDUCATION»

22-April, 2022 y.

Нұр-Сұлтан, 2022

ӘОЖ 37.0

КБЖ 74.00

II 23

Редакция алқасы:

Д.Қамзабек - фил.ғ.д., профессор, Басқарма мүшесі - әлеуметтік-мәдени даму жөніндегі проректор, **Б.Ж.Сомжүрек** - «Әлеуметтік ғылымдар» факультетінің деканы, **М.П.Асылбекова** - «Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану» кафедрасының меңгерушісі, п.ғ.к., профессор м.а.; **Р.К.Төлеубекова** - п.ғ.д., профессор; **Қ.Қ.Шалғынбаева** - п.ғ.д., профессор; **Г.Қ.Длиббетова** -п.ғ.д., профессор; **Б.П.Сейтқазы** - п.ғ.д., профессор; **Қ.Т.Атемова** - п.ғ.д., профессор; **Г.К.Шолпанқұлова** - п.ғ.к., профессор м.а., **Г.Т.Уразбаева** -п.ғ.д., профессор м.а.; **С.С.Байсарина** -п.ғ.к., доцент; **Байменова Б.С.** - п.ғ.к., доцент; **Ботабаева Ә.Е.** - п.ғ.к., доцент; **Т.С.Слаббекова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **Н.П.Албытова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **Балтабаева Ж.Б.** - магистр.

ISBN 978-601-337-659-2

Жинақта Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, «Педагогика» кафедрасының 60 жылдығына арналған «**ЗАМАНАУИ ҚОҒАМ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ**» тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының Пленарлық мәжілісінде және «Білім беру мегатрендтері және олардың педагогтің кәсіби құзыреттілігін дамытуға әсері», «Қазақстандық педагогика болашақтың педагогтарын даярлаудың негізі ретінде», «Педагогикалық іс-әрекеттегі коллаборация бірыңғай білім беру кеңістігін дамыту ресурсы ретінде» деп аталатын секция жұмыстары бойынша тыңдалған баяндамалар қамтылды. -821бет.

ОӘЖ 37.0
КБЖ 74.00

ISBN978-601-337-659-2

Шолиердің «Негіз құраушы идеялар бірден өзгермейді, сол сияқты жаңа тәсілдер де лезде орындалмайды. Өз практиканыңда орын алған өзгеріс туралы ойлану пайдалы болады» тұжырымын әркез назарда ұстауым қажет деп ойлаймыз.

Әдебиеттер

1. Ис-әрекеттегі зерттеу. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Астана, 2012. 17 бет.
2. Дадли П. Lesson Study: теориясы мен қолдану тәсілдері. Астана, Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2013. 68- б.
3. Becoming reflective educators and professionals of learning [Рефлексиялаушы және кәсіпқой педагогке айналу]. Дүниежүзілік Lesson Study қауымдастығының халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы. Мақалалар жинағы. 2014. 1162-6
4. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Екінші (негізгі) деңгей. Үшінші басылым. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2012.
5. Дружилов С.А. Становление профессионализма человека как реализация индивидуального ресурса профессионального развития / С. А. Дружилов. – Новокузнецк: Изд-во ИПК., 2002. – С. 242.
6. Безрукова В. С. Педагогика. Проективная педагогика: учебное пособие / В. С. Безрукова. – Екатеринбург: Изд-во. «Деловая книга», 1996. - С. 344.

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНДА САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ

Орал А.Е.

Л. Гумилев атындағы ЕҰУ, Әлеуметтік Ғылымдар факультетінің «педагогика және психология» мамандығының 2-курс магистранты,
Асылбекова М. П., п.ғ.к., профессор м.а.
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

Аннотация. В статье изучены педагогические условия формирования здорового образа жизни школьников. Период школьного возраста является достаточно важным этапом для здоровья человека. Во-первых, в этот период динамично растет развитие детей. Во-вторых, проводится адаптация к новым условиям жизни в школе. В-третьих, обучение превращается в интенсивное интеллектуальное действие, связанное с увеличением мозговой коры. От того, какие требования и условия формируются для обучения в школе, зависит, прежде всего, состояние здоровья и здоровый образ жизни формирующегося человека.

Ключевые слова: учащиеся, здоровый образ жизни, формирование, педагогический условия, учебный процесс.

Abstract. The article studied the pedagogical conditions for the formation of a healthy lifestyle for schoolchildren. The period of school age is a fairly important stage for human health. Firstly, during this period, the development of children is growing dynamically. Secondly, adaptation to new living conditions in school is being carried out. Thirdly, learning turns into an intense intellectual action associated with an increase in the cerebral cortex. What requirements and conditions are formed for school education depends, first of all, on the state of health and a healthy lifestyle of the emerging person.

Key words: students, healthy lifestyle, formation, pedagogical conditions, educational process.

Мектеп жасындағы кезең адам денсаулығы үшін айтарлықтай маңызды кезең болып табылады. Біріншіден, осы кезеңде балалардың дамуы қарқынды түрде артады. Екіншіден, мектептегі өмірдің жаңа жағдайларына бейімделу жүргізіледі. Үшіншіден, оқу ми қыртысының ұлғаюымен өзара байланысты интенсивті интеллектуалдық әрекетке айналады. Мектепте оқуға қандай талаптар мен жағдайлар қалыптасатынына, ең алдымен, қалыптасып келе жатқан адамның денсаулық жағдайы мен салауатты өмір салтын қалыптастыруға байланысты. Соңғысы әсіресе бастауыш мектеп жасындағы бала үшін маңызды, өйткені бұл кезеңде адамның өзін-өзі анықтауы өмірдің әртүрлі салаларында дүниетанымның қалыптасуын білдіреді. Себебі, бастауыш мектеп жасында салауатты өмір салтына деген қажеттілікті қалыптастырудың маңызы зор.

Салауатты өмір салтын денсаулықты нығайтуға және оны сақтауға көмектесетін өмірлік қызмет түрі ретінде қарастыруға болады. Өмір салты мен денсаулық арасындағы байланыс «салауатты өмір салты» ұғымында барынша айқын көрінеді [51].

Салауатты өмір салты – денсаулықты сақтауға және нығайтуға бағытталған адамдардың динамизмі. Адамның және отбасының өмір салты белгілі бір жағдайларға байланысты өзі үшін ғана қалыптаспайды, ол өмір бойы саналы түрде және жүйелі түрде жасалады.

Салауатты өмір салты дегеніміз - адамның өзіне, қоғамдық ортаға, қоршаған табиғатқа көзқарасын көрсететін әр түрлі еңбек (оқыту, электрлік, әлеуметтік, коммуникативті) салаларындағы тұлғалық көріністерінің (моральдық, ішкі, материалдық) берілген концепциясы. денсаулықтың мәнін қарастыру және дененің тұрақтылық сәйкес жасын сақтауға ықпал ету, жеке адамның күнделікті өмірдегі және еңбектегі ең үлкен бастамасы. Салауатты өмір салтын қалыптастыру – бұл балаға денсаулықты ең жоғары құндылық ретінде түсінуге көмектесетін, ол үшін қарым-қатынасқа жауап беретін даму және оның жеке қабілеттері мен мүмкіндіктеріне сәйкес балаларды денсаулықты құрумен таныстыруға бағытталған мақсатты рәсім.

Г.К. Зайцев салауатты өмір салтын қалыптастыруды үш іргелі қағидаға негіздейді[1]:

1. Дененің гомеостазына және бейімделу қабілетіне негізделген денсаулықты сақтау принципі.

2. Денсаулықты арттыру (бекіту) принципі. Ол физикалық және психикалық денсаулықтың нәтижелерін арттырудың мүмкіндіктері мен жолдарын, әлеуметтік қамсыздандыру механизмдерін қарастырады.

3. Денсаулықты қалыптастыру принципі. Бұл принципті сақтау балалардың денсаулығының физикалық, психикалық және моральдық құрамдастарының қалыптасуын сақтаумен қатар қамтамасыз етуі керек.

Сонымен, «салауатты өмір салты» термині бүгінгі таңда тәрбие, еңбек, әлеуметтік және биологиялық функцияларды толық жүзеге асыруға ықпал ететін адамның белсенді өмірінің нысандары мен әдістерінің жиынтығы ретінде түсініледі. Дене және психикалық денсаулықты сақтауға және нығайтуға, еңбекке қабілеттілікті қалпына келтіруге әкелетін ерікті күш-жігерді, әрекеттер мен мінез-құлықты түсінуді талап ететін адам жағдайы.

Кіші жастағы оқушыда салауатты өмір салты туралы идеялар өзгеше ерекшеліктерді, оның ішінде денсаулықты сақтау және нығайту шараларын, денсаулықты сақтауға бағытталған іс-шараларды ұйымдастыруды, сондай-ақ білім беру, реабилитация және сауықтыру кешенін пайдалануды ескере отырып қалыптасуы керек, яғни емдеу-профилактикалық шаралар.

Осыған байланысты мұғалім оқу-тәрбие процесін үлгілеу және жобалауда әртүрлі әдістерді қолданады, бірақ егер ол өзі үлгі бола алмаса, сонымен қатар жүйелі жұмыс болмаса, барлық күш-жігер бекер болады.

Заманауи мектептегі оқу үдерісі бүгінгі таңда денсаулықты сақтаудың ерекше ортасын қалыптастыруға ықпал ете алатын ізгілендіру, саралау және психологияландыру сияқты процестерді қамтиды. Бұл процестердің белгілі бір құрылымы бар. Білім беру процесін гуманитарландыру жүйелі жұмыс, мұғалімдердің, оқушылардың, ата-аналар мен

мектеп басшылығының тұрақты ынтымақтастығында ғана мүмкін болады және нәтижесінде бұл процесс кіші жастағы оқушылардың салауатты өмір салтын қалыптастыруға оң әсерін тигізеді.

Психологиялық-педагогикалық әдебиеттерді талдау негізінде бастауыш сынып оқушыларының салауатты өмір салтын қалыптастырудың келесі принциптерін бөліп көрсетуге болады:

- ішкі даму заңдылықтарын ескере отырып, жеке тұлғаны бар потенциалға сүйене отырып тәрбиелеуден тұратын табиғи сәйкестік принципі;
- тұлғаның дене және рухани мәдениетін дамытудың мазмұны, формасы мен әдістерінің, педагогикалық өзара әрекеттестік сипаты мен технологияларының өзара байланысымен қамтамасыз етілетін тұлғаның даму процесінің сабақтастығы принципі;
- тұлғаның барлық салаларын – эмоционалдық-сенсорлық, когнитивтік және ерікті есепке алуды көздейтін жеке тұлғаның даму процесінің тұтастығы принципі;
- кіші оқушының денсаулығын сақтау мақсатында жүзеге асырылатын студентке бағытталған көзқарас принципі, жеке көзқарас;
- өзін-өзі ұйымдастыру және өзін-өзі дамыту принципі, оның ішінде өмірлік бағдарларды саналы түрде таңдау, өзін-өзі тану кезеңдері, өзін-өзі анықтау және өзін-өзі жүзеге асыру, тәжірибені талдау және жинақтау, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі басқару процесінде өзін-өзі түзету, дамыту және салауатты өмір салтына деген қажеттілікті қалыптастыру.

Осылайша, салауатты өмір салтын қалыптастыру жүйесі келесі аспектілерді қамтиды деп айта аламыз:

- білім беру процесінің мақсаты, оның ішінде білім алушының салауатты өмір салтындағы қабілеттерін өзін-өзі жүзеге асыруы;
- оқытудың мазмұны жеке адам және жалпы қоғам үшін денсаулық құндылығының басымдылығын ескере отырып түзетілуі керек;
- балалардың денсаулығына теріс әсер етпейтін, сондай-ақ салауатты өмір салтын қалыптастырудың факторлары мен жағдайларын ескеретін оқу-тәрбие процесі;
- жаңа талаптарға сай келетін профессорлық-оқытушылық құрам, сондай-ақ интегративті тәсілді пайдалана отырып, мұғалімдердің біліктілігін арттыруды ұйымдастыру, әр түрлі ғылыми салалардан: педагогика, психология, медицина, биология, әлеуметтану, экология білімдерін;
- педагогтардың, психологтардың, әлеуметтік және медициналық қызметкерлердің, оқушылар мен олардың ата-аналарының ынтымақтастығы, оның жеке және жас ерекшеліктеріне, физикалық және психикалық денсаулығына байланысты оқыту мәселелерін шешуге бағытталатын болады.

Сонымен қатар, мектепте денсаулық сақтау ортасын құру бірқатар ұйымдастыру шараларын қабылдауды талап етеді:

- денсаулықты сақтау және салауатты өмір салтын насихаттаудың арнайы бағдарламасын әзірлеу және іске асыру;
- бекітілген бағдарлама негізінде іс-шаралар жоспарын әзірлеу, орындау мерзімдері мен орындаушыларды белгілеу;
- қажетті құрылымдық өзгерістерді әзірлеу және енгізу (лауазымдарды қайта профильдеу немесе жаңаларын енгізу);
- медициналық сипаттағы талаптарды есепке алу мақсатында студенттер режиміне қатысты жаңалықтар;
- мониторинг жүйесін әзірлеу, салауатты өмір салтын насихаттау бойынша мектеп әкімшілігінің қызметін бағалау критерийлері.

Салауатты өмір салтын қалыптастыру жұмыстарын жүргізетін педагог мынаны есте сақтауы керек:

- салауатты өмір салты туралы түсініктерді қалыптастыру мемлекеттің, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, оқу орындарының, әрбір отбасының, әрбір адамның мақсатты ықпалы жағдайында ғана тиімді болады;

- кіші оқушының денсаулығын сақтау мектеп оқушылары мен олардың ата-аналары арасында ғана емес, білім, ғылым, мәдениет, бұқаралық ақпарат құралдарында оған деген құндылық көзқарасты тәрбиелеуді талап етеді;

- педагог – кіші оқушының салауатты өмір салтын қалыптастырудағы басты тұлға;

- мектептерде медициналық қызметкерлер баланың денсаулығын тұрақты медициналық бақылау, оның ішінде тек емдеу ғана емес, сонымен қатар аурулардың алдын алу қажет.

Денсаулықты сақтауға, алдын алуға және дамытуға бағытталған білім беруді жүзеге асыру жолдарын қарастыру:

- денсаулық және салауатты өмір салты туралы білімдерді беру және игеру;

- әртүрлі пәнаралық модульдерді, факультативтерді, практикумдарды, тренингтерді әзірлеу және оқу процесіне енгізу;

- оқушылардың денсаулықтың адам өміріндегі рөлі туралы қызығушылығы мен білімдерін тереңдетуге арналған сыныптан тыс жұмыстарды өткізу;

Салауатты өмір салтын қалыптастыруға әсер ететін педагог рөлінің маңыздылығын тағы да атап өтеміз. Оның кәсіби және әлеуметтік рөлі оның белгілі бір мәдени құндылықтарды, арнайы білімдерді меңгеріп қана қоймай, адамгершіліктің көрінісі және кіші жастағы оқушыларға үлгі болуы болып табылады.

В.А. Караковский мен В.А.Сухомлинский оқытудың мазмұны мен әдістерін таңдауда мұғалімнің ішкі жан дүниесі, оның құндылықтары, дүниетанымы, психикалық және физикалық саулығы орасан зор рөл атқаратынын атап көрсетеді.

Осылайша, мұғалімнің валеологиялық нұсқаулары кіші оқушының салауатты өмір салтын қалыптастырудың негізгі шарттарының біріне айналады.

Оқушылардың ата-аналары бұл мәселеде мұғалімдердің одақтастары болуы керек. Олардың ынтымақтастығы табысты жұмыстың ең маңызды ұйымдастырушылық және педагогикалық шарты болып табылады. Ең маңызды әлеуметтік институттардың бірі – мектеп пен отбасының ықпалы өзара әрекеттесе, тиімдірек болады. Жасыратыны жоқ, бүгінде отбасы институты дағдарысқа ұшырап, ажырасудың жиі орын алуы, жұмыс істемейтін отбасылардың көбеюі дәлел.

Сонымен қатар, мектеп оқушыларының салауатты өмір салтын сақтау үшін қолайлы психологиялық климат, тұрақты күнделікті режим, белгілі бір мөлшерде ұйықтау, белсенді қозғалыс белсенділігі, дұрыс тамақтану және т.б. Кіші оқушыға осы қиын шарттарды орындауға тек ересектер ғана көмектесе алады.

Кіші жастағы оқушының салауатты өмір салтын қалыптастырудың тағы бір маңызы ұйымдастырушылық, педагогикалық шарты – бүгінгі таңда өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі тәрбиелеуге арналған жалпы білім берудің вариативті бөлігі ретінде қарастырылуы тиіс қосымша білім беру жүйесін түзету. Зерттеушілер Л.П. Буева және Н.Е.Щуркова оқушыға бағытталған оқыту әдістерін қосымша білім беру саласында танымдық, интеллектуалдық, мобильді, музыкалық және көркемдік қызмет салаларын пайдалана отырып тиімдірек жүзеге асырады деп есептейді.

Антропология адамды бірлік ретінде анықтайтыны белгілі табиғаттың бір бөлігі, әлеуметтік және мәдени тұлға. Сондықтан оқушыны осы тұрғыдан қарастыруға болады. Кіші мектеп оқушысының қоғам мүшесі ретінде қалыптасуы оның мәдени қабатын жинақтамайынша мүмкін емес екені анық. Мәдениет – баланың қоғамдық өмірге енуі, оның мәнін меңгеруі, адамзаттың бір бөлігі болып табылатын тәрбиенің құрамдас бөлігі.

Қазіргі таңда бастапқы мектепте шығармашылық және адамгершілік, әлеует, тұлға белсенді түрде қалыптастыру дамып келеді.

Осылайша, оқушылардың салауатты өмір салтын қалыптастыруға интегративті тәсілді қолдану арқылы ықпал етуге болады деген қорытынды жасауға болады.

Мектептегі пәндерді құндылықтандыру, әр түрлі оқу бағдарламаларын әзірлеу және енгізу, сонымен қатар салауатты өмір салты туралы білімді тереңдету және денсаулыққа құндылық көзқарасын мотивациялау, мұғалімдер мен ата-аналардың, сондай-ақ медицина мамандарының ынтымақтастығына бағытталған сыныптан тыс жұмыстар болып табылады.

Әдебиеттер

1.Зайцев, Г.К. Білім беру жүйесінде адам денсаулығын қамтамасыз етудің валеологиялық-педагогикалық негіздері /автореферат. дис. ... Доктор пед. Ғылымдар / СПб., 1998 ж.

2.Петрова, Н.Ф. Денсаулық сақтау технологияларының оқу процесіндегі рөлі замандас мектептер//INCO.2013.№6(43).

3.URL:<http://cyberleninka.ru/article/n/rol-zdoroviesberegayuschih-tehnologiy-v-obrazovatelnom-protssesse-sovremennoy-shkoly> (қол жеткізу күні: 20.05.2016).

ҚАЗІРГІ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ДАРЫНДЫЛЫҒЫН ДАМУ ІС-ӘРЕКЕТІН ЖЕТІЛДІРУДІҢ ЖҮЙЕСІ

Оспанова Гульдана Бейсеновна, 2 курс магистранты
Жиентаева Бегаим Жиентаевна, п.ғ.к., доцент
Тұран-Астана университеті, Нұр-Сұлтан қаласы, Қазақстан
e-mail: b_jientaeva@mail.ru, suleimenoval198@mail.ru

Аннотация. Кардинальные изменения, происходящие в сфере образования, привели к тому, что развитие творческих талантов современного школьника является одной из главных задач для формирования личности посредством действий. В этой статье четко указано, что с использованием новых технологий обучения в современных школах необходимо проявлять активность, энтузиазм в самостоятельном освоении содержания знаний учащихся, мотивировать их к самостоятельному заключению мысли, стремиться к поиску, доказывать свое мнение, уметь отстаивать, то есть развивать творческий талант.

Ключевые слова: школа, современный школьник, творческий талант, развитие, действия.

Abstract. The dramatic changes taking place in the field of education have led to the fact that the development of creative talents of a modern schoolboy is one of the main tasks for the formation of personality through action. This article clearly states that using new teaching technologies in modern schools, it is necessary to be active, enthusiastic in independently mastering the content of students' knowledge, motivate them to independently conclude a thought, strive to find, prove their opinion, be able to defend, that is, develop creative talent.

Key words: school, modern schoolboy, creative talent, development, actions.

Қазақстан Республикасының гуманитарлық білім беру тұжырымдамасында: “Білім берудің гуманитарлық сипаты, онда адам тек зерттеу объектісі ретінде ғана емес, ең алдымен, логикаға құлшынысымен оқушылардың баурап жететін субъектісі ретінде көрінуімен бедерленеді, – делінген [1, 3 б.]. Білім беруде оқушы мұғалімнің объектісі ғана емес, білімді меңгеруде жеке субъект ретінде көрінеді.

Оқушының шығармашылық дарындылығын дамыту іс-әрекетін қалыптастыруға қатысты мәселелер ұлы ғұламаларымыз әл-Фараби, Ж.Баласағұн, Х.Дулати, М.Қашқари, А.Құнанбаев, А.Яссауи шығармаларында өз бастауын алған. Әдіснамалық, теориялық негіздері философия ғылымы бойынша Д.Кішібеков, Ә.Нысанбаев, М.Орынбеков,